

Περιοδικό της Ελληνικής Κτηνιατρικής Εταιρείας

Τόμ. 31, Αρ. 1 (1980)

Υπεύθυνοι σύμφωνα με το νόμο

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Επιστημονικό Συμβούλιο άνω ανωρτισμένο, άρ. πρ. άποφ. 5410/19.2.1975

Προεδρείο Αθηνών.

Πρόεδρος γιά τό έτος 1979: Κων. Τυρλιούδης

ΕΚΔΟΤΗΣ: Έκδόεται όπό αίρετής πεντα μέλος συντακτική έπιτροπή (Σ.Ε.) μέλών τής Ε.Κ.Ε.

ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ό Πρόεδρος τής Σ.Ε. Ασκήσ Ερίσταθίου, Ζαλοκώστα 30, Χαλάνδρι, Τηλ. 6823459

Μέλη Σν/κής Έπ.: Χ. Παππούς Α. Σαμένης Ι. Δημητριάδης Α. Σαρβάντος

Στοιχειοθέσια - Έκτύπωση: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Ε.Π.Ε.

Άρδύττου 12 - 16 - Άθήνα Τηλ. 9217513 - 9214820

ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Άθήνα

Ταχ. Διεύθυνση:
Ταχ. θυρίδ 546
Κεντρικό Ταχυδρομείο
Άθήνα

Συνδρομιαί:

Έτησια έσωτερικού	δρχ.	300
Έτησια έξωτερικού	*	450
Έτησια φοιτητών έμβόσιης	*	100
Έτησια φοιτητών άλλωδοσιης	*	150
Τιμή έκδοτου τεύχους	*	75
Ίδρύματα κ.λπ.	*	500

Address: P.O.B. 546
Central Post Office
Athens - Greece

Redaction: L. Ffstathiou
Zalokosta 30,
Halandri
Greece

Subscription rates:
(Foreign Countries)
\$ U.S.A. 15 per year.

Δελτίον

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
ΤΟΜΟΣ 31
ΤΕΥΧΟΣ Ι

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ
1980

Bulletin

OF THE HELLENIC
VETERINARY MEDICAL SOCIETY

QUARTERLY
SECOND PERIOD
VOLUME 31
No 1

JANUARY - MARCH
1980

Έπιταγές και έμβάσματα άποστέλλονται έπ' όνόματι κ. Στ. Μάλιαρη Κτην. Ίνστ. Ίγυγιής και Τεχνολογίας Τροφίμων, Ίερά όδοσ 75, Τ.Τ. 303 Άθήνα.

Τό Κτηνιατρικό επάγγελμα εν Ελλάδα:Ανασκόπησις του παρόντος & προοπτική του μέλλοντος. IV προβλέψεις εξελίξεως της κτηνιατρικής επιστήμης. Α. Προσδοκίαι διά τον κλάδο

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Κ. ΧΑΤΖΗΟΛΟΣ

doi: [10.12681/jhvms.21430](https://doi.org/10.12681/jhvms.21430)

Copyright © 2019, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Κ. ΧΑΤΖΗΟΛΟΣ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΑΤΖΗΟΛΟΣ Β. Κ. (2019). Τό Κτηνιατρικό επάγγελμα εν Ελλάδα:Ανασκόπησις του παρόντος & προοπτική του μέλλοντος. IV προβλέψεις εξελίξεως της κτηνιατρικής επιστήμης. Α. Προσδοκίαι διά τον κλάδο. *Περιοδικό της Ελληνικής Κτηνιατρικής Εταιρείας*, 31(1), 17-23. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21430>

**ΤΟ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ:
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ
IV ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.
Α. ΠΡΟΣΔΟΚΙΑΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟΝ**

Υπό

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κ. ΧΑΤΖΗΟΛΟΥ*

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Maryland ΗΠΑ (Συντ.)

**THE VETERINARY PROFESSION IN GREECE: REVIEW OF THE PRESENT AND
PROSPECTS FOR THE FUTURE. IV. ANTICIPATED DEVELOPMENTS FOR VETERI-
NARY SCIENCE. A. EXPECTATIONS OF THE PROFESSION**

By

BASIL C. HATZIOLOS, Professor, Maryland University, U.S.A. (RET.)

S U M M A R Y

Although the future role of Veterinary Science in society is definitely seen as a very important one, success depends primarily on the veterinarian's desire to adapt to new situations, meet challenges created by the scientific revolution, and accept his many difficult professional responsibilities.

For a better understanding of what is entailed, discussion is made of (1) the role of the veterinarian in the task of increasing animal protein supply by developing more productive but less demanding farm animals; (2) the basic nutritive elements and food requirements for man and animal; (3) some of the latest scientific developments related to animal science; (4) the importance of extensive veterinary participation in the development of scientifically desired features of farm animals — a participation thus far either not fully realized or prohibited by law; (5) the search for new sources of animal feed, such as residue from the breakdown of cellulose; and (6) the changes needed in the veterinary profession, including establishment of another Veterinary School and an Institute of Veterinary Science in order to meet the new social, economic, and environmental demands.

Ἐκ τῆς γενομένης ἤδη ἀναλυτικῆς μελέτης διερευνήσεως ὄλων σχεδὸν τῶν πτυχῶν τῆς δραστηριότητος τοῦ κτηνιατρικοῦ ἐπαγγέλματος προκύπτει ὅτι τὸ μέλλον τοῦ κτηνιάτρου προβλέπεται εὐρύ. Ὡσαύτως ἡ πρόοδος τῆς κτηνιατρικῆς ἐπιστήμης, ὡς αὕτη ἐμφανίζεται τελευταίως εἶναι τόσον λαμπρά, ὅσον αὕτη δὲν ὑπῆρξε ποτέ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς.

---

* Δ/σσις Συγρ. Prof. Dr. Basil C. Hatziolos 3957 Fessenden St. N.W. Washington D.C. 20016 USA.

Ὁ κτηνίατρος τοῦ μέλλοντος, ὡς προβλέπεται τὴν σήμερον ὑπὸ τινων αἰσιοδόξων, πρόκειται νὰ ἐξελιχθῆ εἰς ἐπιστήμονα τοῦ ὁποίου ἡ νόμιμος δικαιοδοσία θὰ ἐπεκτείνεται εἰς ὅλον τὸν μὴ ἀνθρώπινον κόσμον τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου!

Οὐχ' ἦττον, τὸ μέλλον τοῦτο εἶναι συνδεδεμένον μὲ τὴν θέλησιν τοῦ κτηνιάτρου νὰ προσαρμοσθῆ εἰς τὰς νέας συνθήκας, μὲ τὸ σθένος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἐκ τῆς νεωτέρας ἐπιστημονικῆς προόδου δημιουργηθείσας προωθήσεις καὶ μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ὑποχρεώσεων του καὶ εὐθυνῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός του. Τὸ μέλλον ὄθεν τοῦ κτηνιάτρου ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἡμᾶς αὐτοῦς.

Τὸ ἐπάγγελμά μας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπροχώρει βραδέως, ὡς συνεσταλμένον παιδίον, στρέφον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπὸ φόβον καὶ ἀμφιβολίαν, ἠνδρώθη καὶ εἰσῆλθεν μόνον του εἰς ἓνα ὀρμητικὸν ρεῦμα εὐρείας ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος.

Ὅπως ὁ ἀρχάριος ἀεροπόρος καταλαμβάνεται ἀπὸ ἓν μικτὸν αἶσθημα, ὅταν οὗτος κατευθύνει τὸ ἀεροπλάνο του διὰ πρώτην φοράν εἰς εὐρεῖς ὀρίζοντας, οὕτω καὶ ὁ σημερινὸς κτηνίατρος εὐρίσκει τὰ νέα βήματά του νὰ προκαλοῦν κάποια ἀμηχανίαν, ἀλλὰ ταυτοχρόνως, καὶ ἀγαλίαισιν. Ἀσφαλῶς ἡ πρὸς τὰ πρόσω πορεία του προβλέπεται παραγωγικὴ καὶ εὐχάριστη, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἴσου πλήρης ἐπιστημονικῶν προκλήσεων καὶ ὑποχρεώσεων. Ὅπως ὅλα τὰ ὠφέλιμα διὰ τὴν κοινωνίαν ἐπαγγέλματα, οὕτω καὶ τὸ κτηνιατρικὸν θὰ εἶρη ἀσφαλῶς τὰ ταχύτατα μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ὑγιοῦς πολιτικῆς καὶ ἐντατικῆς ἐργασίας.

Σκόπιμον ὅμως τυγχάνει, ὅπως ὁ κλάδος ἐπισημάνῃ ἐγκαίρως τὰς δημιουργημένας μεταβολὰς νὰ προετοιμασθῆ δι' αὐτάς, ἐὰν βεβαίως οὗτος ἐκτιμᾷ δεόντως τὸν παρόντα ρόλον του καὶ προσδοκᾷ, νὰ προωθήσῃ τὴν σπουδαιότητα καὶ χρησιμότητα αὐτοῦ διὰ τὰς μελλοντικὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας.

Ἦδη ἡ κτηνιατρικὴ ἐπιστῆμη εἰς τὰς περισσότεροστέρας προοδευτικὰς χώρας ἔχει προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς δημιουργηθείσας συνθήκας καὶ μεταβολὰς καὶ ὁ κτηνίατρος σπεύδει νὰ παρέξῃ τὰς παντοειδεῖς ἐπαγγελματικὰς του ὑπηρεσίας, ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται αὐταί. Ἐν τούτοις, αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι μεταβολαὶ εἰς τὴν κτηνιατρικὴν ἀποτελοῦν τὸν πρόλογον ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι, λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος, πρόκειται ὅσον οὕτω, νὰ λάβουν χώραν.

Ἡ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΙΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

Τὸ ζήτημα τοῦ μέλλοντος τοῦ κτηνιάτρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς συνυφασμένον μετὰ τοιοῦτου τῶν ἄλλων χωρῶν, δὲν δύναται νὰ κατανοηθῆ πλήρως ἄνευ τῆς ἐνημερώσεώς μας ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου προβλήματος ἐπισιτισμοῦ.

Συνοπτικῶς δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ μόνη πραγματικὴ λύσις τούτου συνίσταται εἰς τὰς αὐξήσεις τῆς παραγωγῆς τῶν σιτηρῶν, τῶν ἀποδόσεων τῶν ζώων, τοῦ εἰσοδήματος τῶν πολυπληθῶν μικρῶν ἀγροκτημάτων, πρᾶγμα, ὅ-

περ θά ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιθυμητὴν βελτίωσιν τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου.

Μεγάλας ἐλπίδας καὶ ὑποσχέσεις ἔδωσεν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας καὶ ἄλλαχού ἡ «πράσινη ἐπανάστασις» μὲ τὰς νέας ποικιλίας σίτου (Ἰνδίας — Μεξικόν) καὶ ὀρύζης (Φιλιππίνους Νήσους). Ἐν τούτοις, ἡ ἀλματική αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἔλλειψις ἐγκαίρου κατανοήσεως ὑπὸ τῶν ἡγητόρων καὶ ἡ παρέμβασις ἄλλων παραγόντων, ἐμείωσαν κάπως τὴν ἀρχικὴν αἰσιοδοξίαν, ἣτις εἶχεν ἐπεκταθῆ ἀνά τὴν ὑφήλιον.

Μεγάλη προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως εἰς ὅλον τὸν κόσμον καταβάλλεται διὰ τὴν ἀνεξαρτοποίησιν τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν ἀπὸ τὰς ἀπαιτούμενας ποσότητας τροφῶν, πράγμα ὅπερ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ μὲ τὰ κάτωθι μέσα: ἦτοι διὰ τοῦ διπλασιασμοῦ ἢ τριπλασιασμοῦ τῆς παραγωγῆς ἐκ τῆς πρασίνης ἐπαναστάσεως καὶ ἐντατικῆς ἀναπτύξεως τῆς ὕδατοκαλλιέργειας, διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιιεργείας τῶν σιτηρῶν εἰς ἐκτάσεις πρότερον χρησιμοποιουμένας διὰ τὴν παραγωγὴν ζωοτροφῶν, ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συναγωνίζονται μὲ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας τῆς διατροφῆς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν βοσκοτόπων, διὰ τῆς ἐξευρέσεως ἢ δημιουργίας, μὲ βάσιν τὴν νεογενετικὴν τεχνολογίαν, νέων εἰδῶν ζώων πρὸς καλλιτέραν χρησιμοποίησιν τῶν βοσκῶν καὶ τῶν ὑποπροϊόντων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς παραγωγῆς τῆς ἀλιείας εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1970 70 ἑκατομ. τόν. ἔτησίως, διὰ τῆς ἀναπτύξεως νέων τροφῶν, διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ μονοκυτταρικῶν ὀργανισμῶν, διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας συνθέσεως τροφῶν ἐκ τοῦ πετρελαίου καὶ ἄλλων. Τὰ μέσα ταῦτα, ὡς ὑπολογίζεται, θ' ἀξήσουν τὴν παραγωγὴν καὶ διὰ ταύτης αἱ ἀνάγκαι δυνατὸν νὰ καλυφθοῦν ἐπὶ μίαν 25ετίαν. Ἐὰν ὁμως ὁ πληθυσμὸς αὐξήθῃ καὶ εὐρίσκεται τότε ἄνω τῶν 7 δισεκατομυρίων ἀσφαλῶς θὰ δημιουργηθῆ νέα κρίσις καὶ ἡ ἀνάγκη ἐξευρέσεως νέων εἰδῶν τροφῶν.

Δυστυχῶς ἡ ἐφαρμογὴ νέας τεχνολογίας εἰς τὴν γεωργίαν παρουσιάζει δυσκολίας. Καθ' ὃν χρόνον οἱ περισσότεροι τύποι τῆς τεχνολογίας εἶναι ἐφαρμοσίμοι εἰς μεγίστην κλίμακα, οἱ βιολογικοὶ παράγοντες τῆς γεωργικῆς τεχνολογίας δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νὰ πραγματοποιηθοῦν, διότι ἔχουν ἀνάγκην τροποποιήσεων καὶ προσαρμογῆς τόσον πρὸς τὰς συνθήκας ἐκάστης χώρας, ὅσον ἀκόμη καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γεωργικῆς περιφερείας.

Ἔσαστως, τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα θὰ εὐρεθοῦν εἰς τὴν ἀνάγκην μεγαλυτέρων ποσοτήτων τροφῶν δὲν ἔχουν δυστυχῶς τὰ μέσα οἰκονομο-τεχνικῶν ἐφαρμογῶν διὰ νὰ χρησιμοποιήσουν ταῦτα καταλλήλως. Οὕτω τὰ ἔθνη ταῦτα πρόκειται νὰ ὑποφέρουν περισσότερον.

Ἐν περιλήψει, δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι εἶναι γνωστὸν ποῖοι εἶναι οἱ πεινῶντες λαοὶ καὶ πόσον περίπου ὑποφέρουν οὗτοι ἐκ τῆς ἐλλείψεως τροφῶν. Ἔσαστως γνωστὴ εἶναι ἡ αἰτία. Βάσει τούτου εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῆ ἡ δέουσα λύσις. Συνήθως οἱ οἰκονομολόγοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ ἐπέκτασις παραγωγῆς τροφῶν θὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ἐνῶ οἱ κοινωνιολογο-μεταρρυθμισταὶ διαλαλοῦν τὴν ἀνάγκην τῆς δικαιότερας κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν διατροφῆς.

Είναι φανερόν, ὅτι ἡ ἐφαρμογή ἀμφοτέρων τῶν μέτρων δύναται νὰ ἀποβῆ λίαν ὠφέλιμος.

Ἡ κτηνιατρική, σχετιζομένη στενῶς μετὰ τῆς γεωργίας, πρόκειται νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν ταύτης, λόγῳ τῆς παρατηρουμένης τάσεως πρὸς δημιουργίαν εὐάριθμων ζωϊκῶν μονάδων, διαχειριζομένων ὑπὸ μεγάλων ἐπιχειρήσεων λόγῳ τῆς ἀνάγκης σημαντικῆς αὐξήσεως παραγωγῆς τροφῶν ζωϊκῆς προελεύσεως πρὸς διατροφήν τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας. Τοῦτο ὁμῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τοῦ κτηνιάτρου, τόσον διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων ζῶων παραγωγῆς, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ὑγείας αὐτῶν πρὸς ἐξασφάλισιν ἐπαρκῶν ὑγιεινῶν τροφῶν. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο δύναται νὰ τονισθῇ, ὅτι τὸ εἶδος καὶ ὁ τρόπος τῆς διατροφῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἀποτελεῖ σήμερον τὸν πρᾶγματικὸν δείκτην τῶν ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ ταυτοχρόνως διαλαλεῖ τὸ μέγεθος τῆς μελλοντικῆς δυναμικότητος καὶ σπουδαιότητος τοῦ κτηνιατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Οἱ λόγοι οὗτοι δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς κάτωθι.

Ὡς γνωστὸν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ κόσμου περιλαμβάνει περιφερείας μὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα καταναλώσεως λευκωμάτων ζωϊκῆς προελεύσεως, καὶ διὰ τοῦτο χρειάζονται βελτιώσεις εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτῶν. Ὄθεν ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον τὰ ζωϊκὰ λευκώματα παίζουν ἐκ τῆς καταναλώσεως πρωτεϊνῶν, εἶναι εὐθέως συνδεδεμένος μὲ τὸ μέλλον τοῦ κτηνιάτρου. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος, τῆς παραγωγῆς τροφῶν ζωϊκῆς προελεύσεως, τὸ ὁποῖον υἰοθετήθη ὡς σύνθημα: «Ἡ κτηνιατρική Ἐπιστήμη διὰ καλλιτέραν διαβίωσιν», κατὰ τὸ XX Παγκόσμιον Κτηνιατρικὸν Συνέδριον τοῦ 1975 καὶ ἐψηφίσθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀπόφασις τούτου, ἐγένετο ἡδη δι' ὀλίγων λόγους (Μέρος II παρόντος πονήματος).

Ἐν τούτοις, λόγῳ τῆς μεγάλης σημασίας καὶ τοῦ ἐπείγοντος τοῦ ζητήματος, κρίνεται σκόπιμος ἡ λεπτομερῆς ἀνάλυσις τούτου ἐνταῦθα.

Ὅταν ἔν ἀναπτυσσόμενον ἢ νεωστὶ δημιουργούμενον κράτος προσπαθῇ νὰ βελτιώσῃ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν διάρθρωσιν αὐτοῦ, τὸ πρῶτον ζήτημα, τὸ ὁποῖον χρήζει ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι τὸ τῆς παραγωγῆς ἐπαρκῶν ὑγιεινῶν τροφῶν ζωϊκῆς προελεύσεως διὰ τὴν διατροφήν τοῦ λαοῦ τῆς χώρας του, διότι τοῦτο συντελεῖ στὴν διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς σταθερότητος. Τὰ γεγονότα τοῦ ἔτους (1976) εἰς τὸ Bangladesh ὁμιλοῦν πειστικώτατα περὶ τῆς ὀρθότητος τούτου.

Χρειάζεται ὅθεν αὐξήσις τῆς παραγωγῆς. Διὰ τὴν ἐκτίμησιν ὁμῶς τοῦ εἶδους τῶν ἀπαιτουμένων τροφῶν διὰ μίαν χώραν χρειάζεται μελέτη καὶ ἀνάλυσις τῶν καταναλισκομένων ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου θερμίδων, τῶν σχετιζομένων μὲ τὴν κατανάλωσιν λευκωμάτων.

Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ κατανάλωσις προϊόντων ζωϊκῆς προελεύσεως, πλουσίωσιν εἰς λευκώματα, αὐξάνει σημαντικῶς μὲ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν τῶν λαῶν ἢ τῶν κοινωνιῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι πολλαὶ βασικαὶ τροφαὶ (σιτηρά, ὄσπρια καὶ ἀκόμη ἰχθεῖς), αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιη-

θοῦν κατ' εὐθείαν διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ἀνθρώπου, διατίθενται πρὸς διατροφήν τῶν ζῶων, ἀκόμη καὶ ἂν τὸ ποσοστὸν μετατροπῆς των εὐρίσκεται περίξ τοῦ 25%, τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὸ γάλα καὶ τὰ ὄα. Οὕτω ἡ κατανάλωσις σιτηρῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ποικίλλει σημαντικῶς. Εἰς τὴν Κίναν π.χ. ἡ ἔτησια κατανάλωσις σιτηρῶν ἀνέρχεται εἰς 450 λίβρ. κατ' ἄτομον μὲ 350 λίβρ. τούτων καταναλισκομένων ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ 100 λίβρ. ὑπὸ των ζῶων, ἐνῶ εἰς τὰς ΗΠΑ ἡ τοιαύτη κατανάλωσις ἀνέρχεται εἰς 2000 λίβρ. μὲ κατανομήν, 150 λίβρ. κατ' εὐθείαν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ 1.850 λίβρ. διὰ τὰ ζῶα, ἥτοι 90% περίπου δι' αὐτά.

Ἐξ ἄλλου ἡ προτίμησις διὰ λευκώματα ζωϊκῆς προελεύσεως (ΛΖΠ) πραγματοποιεῖται, ἐφ' ὅσον τὰ ἔσοδα τοῦ ἀτόμου ἐπιτρέπουν τοῦτο. Μικραὶ μεταβολαὶ ἐπὶ τὰ βελτίω εἰς τὰ ἔσοδα αὐτοῦ προκαλοῦν ἀναλόγως μεγαλύτερας ἀλλαγὰς εἰς τὸ συνολικὸν ποσὸν τῶν ἀποκτημένων πρωτεϊνῶν ἡμερησίως. Μεταβολαὶ ἐσόδων ὑπεράνω τοῦ ἐπιπέδου τούτου ἔχουν μικρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ καταναλισκομένων πρωτεϊνῶν. Τοῦτο καταδεικνύει, ὅτι, καθ' ὃν χρόνον, ὁ κόσμος λύει ἢ προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα ἐπισιτισμοῦ, αἱ ἀνάγκαι εἰς κτηνιάτρους θὰ αὐξάνονται οὐσιωδῶς.

Αἱ ἀνάγκαι εἰς ΛΖΠ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὑπελογίζοντο διὰ τὸ 1960 εἰς 64.000.000 τόν. ἐνῶ ἡ συνολικὴ παραγωγή τούτων ἀνῆλθεν εἰς 21.000.000 τόν. Ἦτοι διὰ ταύτης ἐκαλύφθησαν 33% περίπου. Τοῦτο δύναται ν' ἀντιπαραβληθῇ μὲ τὸ σχετικὸ πρόβλημα τοῦ ἔτους 1980, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ ἀνάγκαι εἰς τοιαῦτα λευκώματα ὑπολογίζονται εἰς 109.000.000 τόν., ἐνῶ τὰ προβλεπόμενα διαθέσιμα ποσὰ δὲν πρόκειται νὰ ὑπερβῶν τὰ 25.000.000 τόν., ἥτοι ταῦτα θὰ καλύψουν μόνον τὰ 21% περίπου.

Δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ποσὸν τῶν 260.000 χιλγρ. (160.000 χιλ. διὰ τὰς ΗΠΑ) τοιούτων ΛΖΠ, ὅστις ἀντιστοιχεῖ μὲ παραγωγή 30.000 βιομηχανικῶν μονάδων ζῶων, ἔχει ἤδη καθορισθῇ ὡς τὸ κατώτερον ὄριον ζῶων δυναμένων νὰ ἐξυπηρετηθοῦν ὑφ' ἑνὸς κτηνιάτρου εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας ἢ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας.

Ὅθεν, βάσει τῶν ἀνωτέρω ὑπολογισμῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀνωτέρω ποσῶν ἐλλείψεως τοιούτων πρωτεϊνῶν, θὰ ἐχρειάζοντο εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἄνω τῶν 500.000 κτηνιάτρων διὰ τὸ 1980, καθ' ὃν χρόνον οἱ σημερινῆς προβλέψεις διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν κτηνιάτρων βεβαιοῦν ὅτι θὰ καλυφθοῦν μόνον τὰ 80% περίπου τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ τούτων. Εἰς τὰς ΗΠΑ ὁ προβλεπόμενος ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ πράξει κτηνιάτρων θὰ ἀνέλθῃ εἰς 32.000 περίπου, ἐνῶ, βάσει ἐπισήμων στοιχείων, ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τούτων ὑπολογίζεται εἰς 43.000 περίπου διὰ τὸ 1980.

Οὕτω τὸ ἐπισιτιστικὸν πρόβλημα εἰς ὅλον τὸν κόσμον θὰ καθίσταται δξύτερον μὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ἐτῶν. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἐκ τῶν συγκεντρωθεισῶν κατὰ τὸ 1975 πληροφοριῶν προκύπτει, ὅτι ἐν δισεκατομμύριον ἀνθρώπων ὑπέφερον ἐκ πλημμελοῦς διατροφῆς ἢ πείνης (Starvation), ὅτι 10 ἑκατομμύρια παῖδων ἐπαρουσίασαν σοβαρὰ συμπτώματα κακῆς διατροφῆς μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς αὐτῶν, ὅτι εἰς τὰς Ἰνδίας μόνον οἱ θάνατοι τῶν παῖδων ἀνῆρ-

χοντο εις εν εκατομμύριον κατ' έτος, και οτι 400 εκατομμύρια ενήλικων ευρίσκοντο εις τὰ πρόθυρα αυτεκτονίας, με 12.000 άτομα θνήσκοντα καθ' εκάστην εκ πείνης.

Συνήθως ή προθυμία και ή ικανότης των ίθυόντων εκάστης χώρας προς κάλυψιν των αναγκών τούτων παρακωλύεται σοβαρώς, λόγω άλλων, εξ ύπου έπειγουσών απαιτήσεων. Η έλλειψις κεφαλαίων οικονομικης σταθερότητος προκαλει αναβολή εις τον περιορισμόν εκτελέσεως αποφάσεων αναπτύξεως και βελτιώσεως της αγροτροφίας. Τοιαύτη είναι ή κατάσταση, την όποιαν έχουν ν' αντιμετωπίσουν κυρίως τὰ υπό ανάπτυξιν κράτη ως προς την έλλειψιν κτηνιάτρων. Προφανώς αι ανάγκαι είναι τόσοσιν μεγάλαι και τὰ υπάρχοντα κεφάλαια τόσοσιν μικρά, ώστε ελάχιστα πράγματα δύνανται να επιτευχθούν άνευ της εκπαιδεύσεως πολλών εις τον τομέα τούτον κτηνιάτρων. Οί λόγοι ούτοι είναι εκείνοι, οστινες αναγκάζουν τὰς υπό ανάπτυξιν χώρας να προσφεύγουν ή να επιδιώκουν την συμμετοχήν αυτών — τούτο βεβαίως ουχι άνευ όλίγων άοράτων μεν αλλά σοβαρών θυσιών — εις τὰ μεγάλα προγράμματα, τὰ όποια εκτελούνται εν συνεργασία με τὰς υπηρεσίας των ανεπτυγμένων χωρών (κυρίως των ΗΠΑ), ως και εις την βοήθειαν της Ύπηρεσίας Διεθνούς Αναπτύξεως ή AID (Agency for international development) ή όποια ενδιαφέρεται με τὰ προβλήματα διατροφης, πενίας, και ελέγχου ασκόπου αυξησεως πληθυσμού σχεδόν εις όλον τον κόσμο.

ΣΥΝΕΠΕΙΔΙ ΠΛΗΜΜΕΛΟΥΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

Εις πολλάς περιφερείας με χαμηλά επίπεδα παραγωγής τροφών ζωϊκής προελεύσεως, ήτοι με επίπεδο κατώτερο των 12 γραμ. πρωτεϊνών ήμερησίως κατ' άτομον, οί κάτοικοι ως γνωστόν είναι εκτεθημένοι εις σοβαρούς κινδύνους, λόγω της πλημμελοϋς διατροφης των και τούτο ανεξαρτήτως του είδους και της ποσότητος των διατιθεμένων θερμίδων. Ζωϊκά λευκώματα ως γνωστόν έχουν μεγαλυτέραν βιολογικήν αξίαν, εν συγκρίσει προς τὰ φυτικά τοιαυτα και χρησιμοποιούνται υπό του ανθρώπου προς καλήν σωματικήν ανάπτυξιν και συντήρησιν αυτου. Αντικατάστασις ζωϊκών λευκωμάτων δια φυτικών τοιούτων κάτω του ελαχίστου επιπέδου, άντεδείκνυται δια τον άνθρωπον πρό της ενηλικιώσεως αυτου και απαιτεί, συνήθως εις άλλας περιπτώσεις, συμπληρώματα με διάφορα είδη προς εξασφάλισιν καταλλήλου διατροφης.

Η πλημμελής διατροφή (Malnutrition), ήτις διαφέρει από τον κλασικόν υποσιτισμόν και την λιμοκτονίαν είναι ή περισσότερον διαδεδομένη άκομή και εις τὰς χώρας με έπάρκειαν τροφών. Μόνον οί επαγγελματικώς ειδικοί εις τὰς νόσους διατροφης δύνανται να διαγνώσουν τὰς καταστάσεις αυτὰς και να καθορίσουν τον βαθμόν της σοβαρότητος.

Είναι γνωστόν, οτι ή χρονία έλλειψις θερμίδων εις τὰ παιδια προκαλει άδιαφορίαν, νωθρότητα, άτονίαν, μυϊκήν άτροφίαν, καθυστέρησιν ή στάσιν αναπτύξεως, ενω εις τούς μεγάλους αυτη διακρίνεται με άπώλεια βάρους, ελάττωσιν επιθυμίας προς εργασία, ευαισθησίαν εις μολύνσεις και επιβράδυνσιν προς ανάρρωσιν ή επανόρθωσιν σωματικών βλαβών. Παιδια όμως με χρο-

νίαν ανεπάρκειαν πρωτεϊνῶν παρουσιάζουν βραδείαν ανάπτυξιν ἢ μικροσωματίαν, ἀκόμα καὶ οἰδήματα, ἔστω καὶ ἐὰν τὸ ἐπίπεδον τῶν θερμίδων εἶναι ἴσον ἢ ἀνώτερον τοῦ δέοντος. Τέλος, ἔλλειψις ἀμφοτέρων, λευκωμάτων καὶ θερμίδων, προκαλεῖ μαρασμὸν καὶ θάνατον. Τὰ βρέφη ὑποσιτιζομένης γυναικὸς γεννῶνται προώρως, εἶναι αἰσθητῶς μικρόσωμα καὶ παρουσιάζουν μέγαν ποσοστὸν θνησιμότητος (14, 5 — 25,1%), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ 1,2-2,5%, παρατηρούμενον εἰς τὰς ΗΠΑ καὶ τὴν Σουηδίαν, χώρας μὲ πληθυσμὸν καλῶς διατρεφόμενον. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἐὰν οἱ νεαροὶ βλαστοὶ ἐπιζήσουν, πολλοὶ καταλήγουν εἰς θύματα ἀπὸ μονίμους νευρολογικὰς καὶ πνευματικὰς διαταραχὰς. Ὡς γνωστὸν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου ἀρχίζει ἐντὸς τῆς μήτρας καὶ συμπληροῦται ἐνωρίς, πρὸ τοῦ 2ου ἔτους. Τυχὸν ὑποσιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, καθ' ἣν τὰ νευρικὰ κύτταρα ἀναπτύσσονται καὶ αἱ ἀξονικαὶ συνδέσεις συμπληροῦνται, δύναται νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης πνευματικῆς καθυστερήσεως, ἢ ὁποία δυστυχῶς, ὡς ἀπεδείχθη, δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μεταγενεστέρων μέσων. Ἐκ τούτου καταφαίνονται αἱ ἐκ τῆς παρατεταμένης κακῆς διατροφῆς προερχόμεναι σοβαραὶ συνέπειαι, τόσον διὰ τὴν οἰκογένειαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.